

ГРОМАДСЬКА РАДА
при Національній комісії, що здійснює державне регулювання у сфері
енергетики та комунальних послуг
(ГР при НКРЕКП)

Україна, 03057 м. Київ, вул. Смоленська, 19

тел.: (044) 204-70-54, тел.: (044) 204-48-27; факс: 277-30-47, e-mail: box@nerc.gov.ua

23.11.20р. № 15-ГР/20

*Щодо зловживання монопольним
становищем НАК «Нафтогаз України»
на ринку природного газу*

Прем'єр-міністру України
Шмигалю Д. А.

Голові антимонопольного комітету
України
Пісчанській О. С.

Голові Національної комісії, що
здійснює державне регулювання
у сферах енергетики та
комунальних послуг
Тарасюку В. В.

копія: **Голові Комітету ВРУ з питань**
енергетики та житлово-
комунальних послуг
Герусу А. М.

Шановний Денисе Анатолієвичу!
Шановна Ольго Стаїславівно!
Шановний Валерію Володимировичу!

Громадська Рада при НКРЕКП доводить до Вашого відома інформацію, про зловживання монопольним становищем на ринку природного газу та свої пропозиції щодо необхідних кроків для їх подолання.

Відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 19.10.2018 № 867 «Про затвердження Положення про покладення спеціальних обов'язків на суб'єктів ринку природного газу для забезпечення загальносуспільних інтересів у процесі функціонування ринку природного газу» АТ «Укргазвидобування» і Чорноморнафтогаз до «01» серпня 2020 року здійснювало продаж природного газу власного видобутку НАК «Нафтогазу України» для формування ресурсу природного газу для побутових споживачів, релігійних організацій та ТКЕ.

Починаючи з 01.08.2020 року зазначена постанова в частині зобов'язань забезпечення ресурсу природного газу для населення та релігійних організацій втратила чинність (лишається обов'язок постачати газ ТКЕ). Відтак побутові споживачі отримали можливість обирати будь-якого постачальника природного газу за кращими ціновими пропозиціями на конкурентних умовах. Однак, два місяці роботи роздрібного ринку природного газу продемонстрували негативну

практику, що нівелює реформаторські кроки держави щодо лібералізації ринку. Це стало можливим через масштабну монополізацію роздрібного ринку природного газу державною компанією НАК «Нафтогаз України».

Цінові пропозиції постачальників, які реалізують природний газ кінцевому споживачу, безпосередньо залежать від обсягу товарних і цінових пропозицій на оптовому ринку, який формується з ресурсу імпортованого та видобутого в Україні природного газу. При цьому частка імпорту становить близько 30%, а власного видобутку - 70%, з якого понад 73% видобувається дочірніми компаніями НАК «Нафтогаз України» - АТ «Укргазвидобування» та АТ «Чорноморнафтогаз». Після відміни ПСО у частині домогосподарств і релігійних організацій АТ «Укргазвидобування» та АТ «Чорноморнафтогаз» продовжують реалізацію газу виключно своїй материнській компанії – НАК «Нафтогаз України» без надходження видобутку газу цих компаній на вільний ринок. Ціни, за якими здійснюється реалізація породного газу державними компаніями, значно нижчі цін конкурентного ринку, що призводить до фінансових втрат АТ «Укргазвидобування» та АТ «Чорноморнафтогаз» та гальмує подальший розвиток національного газовидобутку. У той же час зазначені обставини надають НАК «Нафтогаз України», як постачальнику та оптовому продавцю природного газу, безумовну конкурентну перевагу у порівнянні з іншими учасниками ринку. Такий стан справ обмежує конкуренцію на роздрібному ринку природного газу та призводить до маніпулятивного ціноутворення, що неминуче негативно відобразиться, як на кінцевих споживачах, так і на конкурентності природного газу у порівнянні з іншими джерелами енергії.

10.07.2020 року відповідно до затвердженого Урядом оновленого Порядку проведення конкурсу було визначено постачальника «останньої надії». Ним стало ТОВ «Газопостачальна Компанія «Нафтогаз України», яка є дочірнім підприємством НАК «Нафтогаз України». Цінова пропозиція цього постачальника становила – 2711,86 грн. за 1000 м³. При цьому **власна націнка переможця у ціні газу – 0%**. Встановлення демпінгової ціни постачальником останньої надії є грубим порушенням статті 15 Закону України «Про ринок природного газу», згідно з якою: *«Ціна природного газу, що постачається постачальником «останньої надії», не повинна обмежувати конкуренцію на ринку природного газу»*. Очевидним є й те, що така безприбуткова цінова пропозиція з боку дочірньої компанії НАК «Нафтогаз України» не була б можливою без монополії на ресурси державного видобутку і свідчить про зловживання Групою Нафтогаз своїм монопольним становищем на роздрібному ринку природного газу.

Зазначеному сприяли також дії (бездіяльність) НКРЕКП, яке у порушення статті 15 Закону України «Про ринок природного газу» наразі не прийняла правила визначення ціни на природний газ, що поставляється постачальником останньої надії.

НАК «Нафтогаз України» декларує продаж природного газу на біржовій площадці ТБ «Українська енергетична біржа», однак обсяги таких продажів мізерні порівняно з ресурсом, яким вона володіє. Зараз на роздрібному сегменті ринку склалась ситуація, що свідчить про ціновий демпінг з боку НАК «Нафтогаз України», оскільки компанія продає газ на біржі та промисловим споживачам по прямих договорах за реальними ринковими цінами (у жовтні до

6.5 грн/м.куб.), а як постачальник останньої надії – за значно нижчою ціною (5.5 грн/м.куб), та за ще нижчою ціною (4.7 грн/м.куб.) для домогосподарств. При цьому лєвова частина населення України отримує газ за ціною близько 6,4-6,5 грн/м.куб., окрім компанії «Кіровоградгаз», яка входить до групи НАК «Нафтогаз України» і постачає газ по 4.69 грн/м.куб.

Для створення рівних конкурентних умов на ринку та успішної реалізації реформи ринку газу мають бути забезпечені умови для формування ринкового рівня цін в Україні і вільний недискримінаційний доступ до ринку газу для всіх його учасників. З цією метою необхідно вжити заходів, що забезпечать прозорий та конкурентний механізм продажу вільного від ПСО ресурсу природного газу АТ «Укргазвидобування» та АТ «Чорноморнафтогаз». Таким загальноприйнятим механізмом на світових ринках газу є біржа. Реалізація державних енергетичних ресурсів через біржові аукціони наразі успішно практикується на ринку електричної енергії, зокрема, такими державними компаніями як ДП «НАЕК Енергоатом» та ПрАТ «Укргідроенерго». Дієвим та швидким рішенням цього питання, на нашу думку, є внесення змін до постанови Кабінету Міністрів України від 19.10.2018 № 867 «Про затвердження Положення про покладення спеціальних обов'язків на суб'єктів ринку природного газу для забезпечення загальносуспільних інтересів у процесі функціонування ринку природного газу», якими необхідно зобов'язати державні підприємства АТ «Укргазвидобування» і АТ «Чорноморнафтогаз» реалізовувати природний газ, (крім газу для потреб виробників теплової енергії), на ТБ «Українська енергетична біржа» або інших біржових майданчиках.

З повагою,

Голова Громадської Ради
при НКРЕКП

В. Г. Котко

Цінові пропозиції компанії групи НАК «Нафтогаз України»
 (дейпінг ціни для населення за рахунок контролю
 обсягів вітчизняного видобування)

Підрозділ групи «Нафтогаз України»	Ціна газу (з ПДВ) на Жовтень 2020	Категорія продажів	Посилання
НАК «Нафтогаз України»	5 182 *	підприємства ТКЕ (функція ПСО)	сайт НАК «Нафтогаз України»: https://www.naftogaz.com/www/3/nakweb.nsf/0A5A89CE9AE00B6BDC2257FA9003BEA22?
ТОВ «Нафтогаз Трейдинг»	5 600	оптовий продаж, промислові споживачі	сайт ТОВ «Нафтогаз Трейдинг»: https://naftogaztrading.com.ua/news/cina-gazu
	6 528		сайт ТОВ «Українська Енергетична Біржа»: https://bets.ueex.com.ua/public/PositionList.aspx?id_auc=2204218705&view_type=positions&lan=ua
ТОВ «Газопостачальна компанія «Нафтогаз України»	6 060	промислові споживачі	сайт ТОВ «ГК «Нафтогаз України»: https://gas.ua/uk/business
	5 550	всі споживачі (функція ПОН)	сайт ТОВ «ГК «Нафтогаз України»: https://gas.ua/uk/home/news/postachalnik-ostannoyi-nadiyi-pon
	4 700	населення	сайт ТОВ «ГК «Нафтогаз України»: https://gas.ua/uk/home

* - станом на 16.10.2020 на сайті НАК «Нафтогаз України» визначена лише ціна ПСО на Вересень 2020;
 ПСО – покладені КМУ спеціальні обов'язки з постачання газу підприємствам ТКЕ;
 ПОН – постачальник «останньої надії» згідно рішення КМУ;
 Ціна на Жовтень 2020, що торгуються на ТОВ «Українська Енергетична Біржа» (від 5 434 до 5 555):
<https://www.ueex.com.ua/exchange-quotations/natural-gas/medium-and-long-term-market/>